

ادوارد مونچ

چهار قدم در نقد آثار هنری

ترجمه: عابدین طاهر کناره

اشاره:

نقد آثار هنری علاوه بر اینکه به هنرمند برای ادامه مسیرش کمک می‌کند، می‌تواند وسیله‌ای برای شناخت آن هنر برای مخاطبان اثر نیز باشد. بنابراین یکی از راه‌هایی که معلم هنر می‌تواند هنر را به دانش‌آموزان بشناساند نقد هنری است. با نقد هنری دانش‌آموز زمان بیشتری را با اثر هنری خواهد گذراند و ریزبینانه به نکاتی که ممکن است در ابتدا از چشم پوشیده بماند توجه خواهد کرد. علاوه بر این، معلم می‌تواند به دانش‌آموزان خود کمک کند تا خلاقانه کارهای یکدیگر را نقد کنند. نقد یک استراتژی بحث شفاهی یا مکتوب است که برای تحلیل، توصیف و تفسیر آثار هنری استفاده می‌شود. اصولاً هر بیننده‌ای به گونه‌ای شخصی و متفاوت یک اثر هنری را مشاهده می‌کند، ولی همین بیننده با یادگیری اصول صحیح و درک راهکارهای ساده می‌تواند یک اثر هنری را بررسی و تجزیه و تحلیل کند. در فرایند نقد یک اثر هنری، چهار مرحله را می‌توان از هم متمایز کرد: ۱. توصیف یا شرح، ۲. تحلیل، ۳. تفسیر، ۴. داوری یا ارزیابی

در ذیل هر یک از این مراحل سؤالات ارزشمندی آمده است که می‌تواند برای نقد هر یک از هنرها مورد استفاده قرار گیرد. شما معلمان عزیز هنر اگر از این سؤالات استفاده کرده و به آن‌ها پاسخ دهید یک روش جامع برای نقد آثار هنری خواهید داشت. البته این فرایند برای یادگیری و استفاده آسان دانش‌آموزان به زمان نیاز دارد و مدتی طول خواهد کشید. یک اثر نقاشی یا یک عکس هنری را به نمایش بگذارید و شروع کنید.

توصیف

۶. در اولین نگاه به تصویر چه چیزی توجه شما را جلب می‌کند؟
۷. چه رویداد تاریخی مهمی هم‌زمان با خلق اثر در آن مکان وجود داشته و چگونه در نحوه خلق این اثر دخالت داشته است؟
۸. چه رنگ‌هایی می‌بینید و هر یک را چگونه توصیف می‌کنید؟
۹. عناصر کار (مثلاً خط‌ها، شکل‌ها، نور و فضا) را شرح دهید.
۱۰. کیفیت فنی کار (یعنی ابزار و مواد) را شرح دهید.
۱۱. موضوع را شرح دهید. کل تصویر درباره چیست؟ آیا تصویر قابل درک است

- از دانش‌آموزان بخواهید کار را بدون استفاده از کلمات ارزشی مانند «زیبا» یا «زشت» شرح دهند. از آن‌ها بخواهید خیلی واقع‌گرایانه هر چه را که می‌بینند توصیف کنند و به همه جزئیات توجه داشته باشند. پاسخ به سؤالات زیر به شرح اثر منجر خواهد شد:
۱. پدیدآورنده اثر کیست؟
 ۲. نوع اثر را مشخص کنید. (از دانش‌آموز بخواهید شاخه و زیرشاخه اثر را بیان کند).
 ۳. عنوان اثر چیست؟
 ۴. این اثر در چه زمانی خلق شده است؟
 ۵. چه زمانی از شب یا روز است؟ چگونه می‌توانید آن را بیان کنید؟

کنستابل

تحلیل

۶. هنرمند از نور در کار چگونه استفاده کرده است؟ آیا توهم یک صحنه با چراغ و سایه وجود دارد و یا از نور و تاریکی به روشی انتزاعی‌تر استفاده شده است؟
۷. به برخی نقاط تأکید در اثر (صحنه خاص، شکل یا حرکت) اشاره کنید.
۸. چه رابطه‌ای بین سوژه‌ها یا شخصیت‌ها وجود دارد؟
۹. به برخی از شباهت‌ها در اثر اشاره کنید؟ (مثل تکرار خطوط و ...)
۱۰. تأثیر بصری و روحیه کلی کار چگونه است؟
۱۱. هنرمند از ابزارهای کارش برای دستیابی به یک شیوه نگاه خاص و یا نقطه تأکید چگونه استفاده کرده است؟

- در این مرحله به طور ذهنی این بخش‌ها یا عناصر را از هم جدا کنید: از نظر بافت، شکل، نور، فرم، تاریخ و روشنی و خصوصیات حسی؛ سپس نحوه استفاده هنرمند از آن‌ها را جهت سازماندهی عناصر برای ایجاد یک ترکیب کامل شرح دهید.
۱. هنرمند از رنگ‌ها چگونه استفاده کرده است؟
 ۲. رنگ‌ها چه تأثیری در کیفیت اثر دارند؟
 ۳. هنرمند از اشکال در کار چگونه استفاده کرده است؟
 ۴. از خطوط در کار چگونه استفاده شده است؟ آیا هنرمند از خط‌ها به عنوان یک بخش مهم یا غالب استفاده کرده است و یا خطوط نقش متفاوت دیگری دارند؟
 ۵. بافت در کار چه نقشی دارد؟ آیا هنرمند از توهم بافت استفاده کرده است؟

رامبرانت

تفسیر

۶. به نظر شما چرا این هنرمند تصمیم گرفته به این شیوه کار کند؟
۷. چرا هنرمند این اثر را خلق کرده است؟
۸. ویژگی‌های بیانی را که در کار می‌یابید توصیف کنید. به عنوان مثال هنرمند برای توصیف خصوصیات مثل غم‌انگیزی، زشتی و ... از چه شیوه بیانی استفاده کرده است؟
۹. آیا اثر، برای شما، یادآور چیزهای دیگری که قبلاً تجربه کرده‌اید، هست؟ (قیاس یا استعاره)
۱۰. این اثر چگونه با سایر ایده‌ها یا رویدادهای جهان ارتباط دارد؟

- این بخش، توضیح معنای کار براساس آموخته‌هاست و اینکه اثر چگونه بر روی افکار و احساس شما تأثیر می‌گذارد. با سؤالات زیر پاسخ مناسب برای این پرسش را پیدا خواهید کرد: هنرمند در تلاش بوده که چه بگوید؟
۱. به نظر شما این اثر چه معنایی دارد؟
 ۲. این موضوع برای شما چه معنایی دارد؟
 ۳. این موضوع چگونه با شما و زندگی شما ارتباط دارد؟
 ۴. هنگام تماشای اثر چه احساسی دارید؟
 ۵. آیا فکر می‌کنید عناصری در اثر وجود دارد که نشانگر نمادها است؟

عباس کیارستمی

قضاوت یا ارزیابی

پس از مشاهده دقیق، تجزیه و تحلیل و سپس تفسیر یک اثر هنری، شما آماده ارزیابی شخصی براساس دانش و درک خود هستید. این سؤالات ممکن است به شما در این راه کمک کند تا درباره موفقیت و یا شکست اثر قضاوت کنید.

۱. اگر فکر می‌کنید این اثر یک کار ارزشمند است، چه ارزشی در آن پیدا می‌کنید؟ مثلاً یک اثر هنری زیباست؟ یک پیام مهم اجتماعی را منتقل می‌کند؟ آیا بر جهانی که ما می‌بینیم، تأثیر می‌گذارد؟

۲. اثر را با آثار مشابهی که خوب یا بد هستند، مقایسه کنید.

۳. آیا اثر اصالت دارد؟ چرا فکر می‌کنید اثر اصیل

است یا نیست؟

۴. آیا فکر می‌کنید این اثر برای دیگران سودمند است؟ فکر می‌کنید چه تأثیری بر دیگران دارد؟
۵. اگر فکر می‌کنید کاری بی‌ارزش است، دلیل آن چیست؟ آیا ناشی از استفاده ضعیف از عناصر هنر است؟ مثلاً عدم بیان شخصی یا فقدان تمرکز اصلی.

به مرور زمان و با دیدن آثار مختلف و متفاوت و خواندن و شنیدن نقد آن‌ها، معلومات دانش‌آموزان در زمینه هنری افزایش خواهد یافت. از طرف دیگر معلم هنر به دانش‌آموز نحوه درست نگاه کردن و تحلیل آثار هنری را خواهد آموخت.

- منابع**
۱. سایت هنری دانشگاه Towson
 2. Janice Mason Art Museum
 3. The metropolitan museum of arts education site